

Paweł Dziekański ■

Kryminologiczne uwarunkowania nadużywania tymczasowego aresztowania

Criminological determinants of the overuse pre-trial detention

Streszczenie: W ostatnich latach w Polsce obserwowany jest wzrost liczby osób tymczasowo aresztowanych. Jednocześnie poziom przestępczości nie jest wysoki i wykazuje tendencję spadkową. Obserwowana jest zatem tendencja, która wyłamuje się spod logicznego, naturalnego uzasadnienia, iż to w przypadku wzrostu przestępczości, szczególnie tej najpoważniejszej powinna wzrastać liczba stosowania najsurowszego środka zapobiegawczego. W artykule przedstawiono cele oraz funkcje tymczasowego aresztowania. Ich analiza wskazuje, że niedopuszczalne wykorzystywanie funkcji pozaprosesowych, któremu sprzyjają określone czynniki mogą prowadzić do nadużywania stosowania tymczasowego aresztowania.

Słowa kluczowe: tymczasowe aresztowanie, cele i funkcje tymczasowego aresztowania, nadużywanie tymczasowego aresztowania

Summary: In recent years, Poland has observed an increase in the number of people in pre-trial detention. At parallel, crime rates are not high and are on declining trend. There is therefore a tendency which defies the logical, natural justification that the number of pre-trial detentions should increase in line with the growth of crime, especially the most serious types of crimes. The article discusses purposes and functions of detention in Polish criminal procedure. The analysis of them indicates that the illegal use of non-procedural functions, which is facilitated by certain factors, may lead to overused pre-trial detention in Poland.

Key words: pre-trial detention, purposes and functions of detention, overused pre-trial detention

Wprowadzenie

Środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania jest instytucją prawa karnego procesowego. Stosownie do art. 249 § 1 k.p.k. środki zapobiegawcze mogą być stosowane w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania, a wyjątkowo także w celu zapobieżenia popełnieniu przez oskarżonego nowego, ciężkiego przestępstwa w przypadku, gdy zebrane dowody wskazują na wysokie prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił przestępstwo. Przywołany przepis w sposób jednoznaczny wskazuje na dopuszczalny cel tymczasowego aresztowania, jakim jest nim zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania. Wskazany cel ma charakter procesowy. Tylko wyjątkowo, w przypadku wystąpienia przesłanek określonych w art. 258 § 3 k.p.k. tymczasowe aresztowania może realizować cel ochronny (prewencyjny), tj. prowadzić do ochrony społeczeństwa przed popełnieniem przez oskarżonego przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub bezpieczeństwu powszechnemu. Analiza celu stosowania tymczasowego aresztowania jako środka zapobiegawczego prowadzi do wniosku, iż nie może ono realizować funkcji kary, ani stanowić etapu jej realizacji.

Prawo karne materialne wypełnia swoją funkcję ochronną w trzech płaszczyznach: poprzez kryminalizowanie określonych zachowań, poprzez karanie sprawców takich zachowań oraz przez wykonywanie kar, środków karnych i zabezpieczających orzeczonych przez sąd wobec sprawców przestępstw (Marek 2010: 13). Funkcja prewencyjna prawa karnego realizowana jest więc poprzez orzekanie, wykonanie kar, środków karnych, środków probacyjnych. Odrzuca się przy tym prewencję generalną, wskazując na to, że współczesne prawo karne, oparte na humanitarnych zasadach, poszanowaniu godności człowieka może realizować wyłącznie postulat pozytywnej prewencji ogólnej wyrażającej się kształtowaniem świadomości prawnej obywateli poprzez informowanie o sankcjonowanych normach prawa karnego oraz orzeczonych karach za ich naruszenie (Marek 2010: 13; Zoll 2012: 756). Istotne jest przy tym, ażeby reakcja ta była odbierana jako sprawiedliwa. Prawo karne materialne poprzez wymierzanie kary ma realizować funkcje wychowawcze oraz zapobiegawcze (dyrektywa prewencji indywidualnej). Tę ostatnią rozumie się przede wszystkim jako dążenie do zapobieżenia popełnienia przez sprawcę kolejnego przestępstwa, jednak poprzez wpływanie na świadomość sprawcy – wskazanie na naruszenie norm społecznych, ukazanie nieopłacalności takich zachowań (Rejman 1999: 920). Istotnym celem kary jest więc oddziaływanie wychowawcze poprzez realizację procesu resocjalizacji. Dolegliwość kary nie może przekroczyć stopnia winy. Realizacja celów prewencyjnych kary nie może zatem prowadzić do ukształtowania kary w taki sposób, który przekracza stopień winy (Zoll 2012: 756).

Zwrócić należy uwagę na to, iż charakter celów prewencyjnych wskazuje, iż są one realizowane poprzez trafne wymierzenie i wykonanie środków reakcji karnej. Warunkiem tego jest całościowe przeprowadzenie postępowania karnego,

w którym zostały ustalone wszelkie okoliczności skutkujące wydaniem trafnego rozstrzygnięcia. Nie sposób jest więc dopuszczać możliwość realizacji tych funkcji na etapie postępowania karnego, zwłaszcza poprzez realizację środków zapobiegawczych. Funkcje prawa karnego materialnego nie mogą być rozszerzane na etap prowadzonego śledztwa, w którym istnieje dopiero podejrzenie popełnienia przestępstwa, oskarżony pozostaje zaś niewinny do czasu wydania prawomocnego wyroku, a szereg okoliczności kształtujących właściwy wymiar sankcji karnej nie jest w sposób pewny ustalony (Ashworth, Zedner 2015: 52–53).

Zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania karnego jest zagadnieniem, z którym współczesne państwa radzą sobie różnorako, czasem korzystając z nowoczesnych technologii (tj. monitoring elektroniczny). Głównie korzystają ze środków wolnościowych, ale czasem stosują tymczasowe aresztowanie. Stosowanie środków zapobiegawczych, a w szczególności tymczasowego aresztowania, musi odpowiednio wyważyć dwie bardzo ważne wartości. Z jednej strony sprawność i efektywność celów postępowania karnego, z drugiej strony fakt, iż jest ono prowadzone wobec osoby niewinniej.

W Polsce tymczasowe aresztowanie stosowane jest przez sądy coraz chętniej. Tymczasem przestępczość nie kształtuje się na wysokim poziomie, od kilku lat wykazując tendencję spadkową (Pilitkowski 2019: 13; Eurostat b.d.). Tym samym nie występuje logiczna zależność, że w przypadku zwiększającej się liczby przestępstw i ich sprawców powinna wzrastać liczba tymczasowych aresztów, zwłaszcza w odniesieniu do najcięższych przestępstw. Powstaje zatem pytanie, na ile praktyka stosowania tego środka zapobiegawczego pozostaje zgodna z celami i funkcjami tymczasowego aresztowania, które wynikają z przepisów k.p.k.

Celem tego opracowania jest krytyczna analiza praktyki stosowania tymczasowego aresztowania w perspektywie modelu ustawowego tej instytucji i przesłanek jej stosowania, zwłaszcza art. 258 § 2 k.p.k. oraz wykazanie, iż tymczasowe aresztowanie powinno spełniać wyłącznie cele o charakterze procesowym, a nie realizować funkcje charakterystyczne dla kary.

Wadliwe zmiany przepisów dotyczyły także tymczasowego aresztowania, o czym w dalszej części artykułu. Dane statystyczne odnoszące się do stosowania tymczasowego aresztowania ilustrują obecną politykę kryminalną państwa, ograniczającą się do negatywnej prewencji generalnej, która polega na odstraszeniu innych potencjalnych sprawców od popełnienia przestępstwa (Dziekański 2021). W Polsce nie poszukuje się środków zapobiegawczych alternatywnych dla tymczasowego aresztowania. Zawarte w niniejszym artykule analizy ukazują, iż nie czynią tego sądy, ani prokuratorzy w myśl wyrażonej w art. 257 § 1 k.p.k. zasady *ultima ratio* tymczasowego aresztowania. Nowych rozwiązań nie wprowadza także ustawodawca. Wręcz przeciwnie, przyjmowane, czy proponowane zmiany przepisów wyrażają intencję, iż surowsze prawo będzie najskuteczniejszym sposobem zwalczania przestępczości (zob. np. RPO 2021).

Nadmierne stosowanie detencji, które ukazują analizy statystyczne należy uznać za zjawisko negatywne, niepokojące i wymagające podjęcia pilnych działań

naprawczych. Rozwiązania systemowe pozwalają bowiem na nadużywanie izolacyjnego środka zapobiegawczego. Kwestia ta jest poza obszarem tego opracowania, stąd tylko zostanie zasygnalizowane, że warto również pochylić się na pewnych zmianach systemowi w zakresie orzekania w przedmiocie tymczasowego aresztowania związanymi z utworzeniem wyspecjalizowanych wydziałów, zapewnieniem standardów rzetelnej obrony, odpowiedniego dostępu do akt dla oskarżonego i jego obrońcy, czasu orzekania w sprawach szczególnie zawiłych (wieloosobowych, wielotomowych), a także zweryfikowaniem, czy wystarczające są zasoby kadrowe prokuratur i sądów do obsługi spraw, w których stosowany jest areszt tymczasowy (Pilitowski 2019: 7; Skorupka 2021; Stępień-Załużka 2021: 235–243). Ponadto, niezbędne jest podjęcie prac nad wdrożeniem do systemu środków zapobiegawczych dozoru elektronicznego (Zawiślan 2014: 18–20; Fila 2018).

Zasygnalizowania wymaga, że na wadliwe stosowanie tymczasowego aresztowania negatywny wpływ ma sytuacja w wymiarze sprawiedliwości. Ostatnich siedem lat autorytarnych rządów w Polsce to okres, w którym zarówno w płaszczyźnie systemowej poprzez zmiany przepisów prawa, jak również w wyniku konkretnych działań władzy politycznej w odniesieniu do poszczególnych sędziów oraz prokuratorów, a także w efekcie prezentowania konformistycznych postaw niektórych przedstawicieli tych zawodów, dochodzi do podważenia fundamentalnych zasad demokratycznego państwa prawa takich jak niezależność sądów, niezawisłość sędziowska (Zawistowski 2016: 13; Olszak 2019: 327–330; Piotrowski 2021: 22–24), stanowiących przy tym standard rzetelnego procesu karnego. Zasada niezależności prokuratury, poprzez dalece idące upolitycznienie instytucji i zwiększanie kompetencji prokuratora generalnego stała się postulatem, który wydaje się być w dzisiejszych czasach wypełnienie nieosiągalny (Kościerzyński 2020: 102; Onyszczuk 2021: 45–46). Działania władzy politycznej przyjmują kierunek odwrotny od tego, który jest pożądanym w demokratycznym państwie prawa. W miejsce wysiłków na rzecz zagwarantowania niezależności władzy sądowniczej od władzy wykonawczej, ustawodawczej, a także zagwarantowania niezależności prokuratury od organów tych władz, przyjęto założenie o wzmocnieniu kompetencji władzy politycznej w odniesieniu do sędziów, prokuratorów (Łętowska, Zajadło 2020; Biernat 2021: 71; Łętowska 2021: 10–12; Markiewicz 2021: 33–38; Mazur 2021: 40–42; Piotrowski 2021: 26). W tych warunkach podejmowanie odważnych decyzji, niezgodnych z kierunkami wyznaczonymi przez władzę polityczną, jej oczekiwaniami w zakresie polityki karnej, staje się zadaniem bardzo wymagającym. Dotyczy to również stosowania tymczasowego aresztowania.

Zmiany wymaga również praktyka stosowania środków zapobiegawczych. Przede wszystkim musi ona zapewniać standardy konstytucyjne oraz konwencyjne oraz – w szerszym stopniu – uwzględniać środki o charakterze nieizolacyjnym. Tymczasowe aresztowanie ma charakter wyjątkowy. W procesie karnym w demokratycznym państwie prawa zasadą jest to, że oskarżony odpowiada z wolności (SA w Szczecinie 2020, II AKz 327/20). Obie te zasady te zasady wymagają wzmożonej troski, ażeby mogły być urzeczywistniane.

Cel stosowania tymczasowego aresztowania

Istnieje wiele czynników, które w konkretnej sprawie mogą prowadzić do nadużywania stosowania tymczasowego aresztowania. W ocenie Autora zasadniczą przyczyną opisywanego problemu jest błędne rozumienie celu stosowania tymczasowego aresztowania, w konsekwencji czego w praktyce izolacyjny środek zapobiegawczy staje się prowizoryczną karą.

Jak wspomniano na wstępie, zasadniczym celem środka zapobiegawczego jest przeciwdziałanie takiemu postępowaniu oskarżonego, które zaburzyłoby prawidłowy przebieg procesu karnego. Uzasadnienie zastosowania środków zapobiegawczych jest związane z celami procesu karnego wynikającymi z art. 2 § 1 k.p.k. Wskazuje się, że środki zapobiegawcze mają zapewnić, aby w wyniku postępowania karnego: 1) sprawca przestępstwa został wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności, a osoba niewinna nie poniosła odpowiedzialności; 2) osiągnięte zostały zadania w wymiarze zwalczania przestępstw, zapobiegania im oraz umacniania poszanowania prawa; 3) uwzględnione zostały prawnie chronione interesy pokrzywdzonego; 4) rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło w rozsądnym terminie (Stefański, Zabłocki 2018: 895).

Dla określenia celu stosowania środka zapobiegawczego nie jest wystarczające bazowanie na przepisie art. 249 k.p.k. Wyrażony w nim cel jest bowiem immanentnie związany z przesłankami szczególnymi, określonymi w art. 258 § 1-3 k.p.k. (SA w Katowicach 2007, II AKz 290/07; Hofmański, Sadtzik, Zgryzek 2011: 1379). Kodeksowe ujęcie środków zapobiegawczych wskazuje, iż mają one charakter celowy. Nie jest on aż tak szeroki, jakby miało to wynikać z celów procesu karnego (art. 2 § 1 k.p.k.) czy postępowania przygotowawczego (art. 297 § 1 k.p.k.). Stosowanie omawianej instytucji może odbywać się wyłącznie w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania przez zapobieżenie uchylaniu się oskarżonego od wymiaru sprawiedliwości oraz bezprawnemu utrudnianiu postępowania karnego (Grajewski 2012: 559). Jednocześnie istnieć musi realne zagrożenie zakłócenia prawidłowego przebiegu procesu (Stefański 1997: 78). Stosowanie środków zapobiegawczych jest uwarunkowane wyłącznie ustawowo określonymi celami, które powinny być odczytywane prawidłowo. W szczególności wykluczyć należy ich rozszerzającą interpretację. Nadto, stosowanie środków zapobiegawczych powinno być stale monitorowane pod względem realizacji celu na danym etapie postępowania (Kosonoga 2003: 69).

Jak wynika z powyższego, na gruncie obowiązującego k.p.k. istnieją tylko dwa dopuszczalne cele stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania – zabezpieczający oraz prewencyjny, przy czym ten drugi ma charakter wyjątkowy. Obserwacja praktyki jego stosowania i (zamierzonych lub niezamierzonych efektów wskazuje jednak na szereg jeszcze innych celów. W literaturze funkcje tymczasowego aresztowania dzieli się na procesowe oraz pozaprocessowe (Kala 2020: 293–294; Kurowski 2021: 328–329).

Jedyną funkcją procesową tymczasowego aresztowania jest funkcja zabezpieczająca. Słusznie wskazuje jednak Skowron (2017: 92), iż mogą występować trudności w ustaleniu rzeczywistych funkcji tymczasowego aresztowania (Dudka, Paluszkiwicz 2016: 363). Może bowiem okazać się, że pozaprocesowe funkcje środka zapobiegawczego będą niejako ukryte – funkcja zabezpieczająca zostanie wprawdzie zadeklarowana w postanowieniu o zastosowaniu aresztu tymczasowego, jednak nie będzie miała ona charakteru rzeczywistego. Czynnikiem, który może na to wpływać, są ogólne i nieostre sformułowania oraz wątpliwości interpretacyjne, co do przepisów dotyczących stosowania tymczasowego aresztowania, a także niedostateczność uzasadnień postanowień w przedmiocie tego środka lub ich pobieżność (Pilitowski 2019: 20–22). Tymczasem poza przypadkiem, w którym spełnione są przesłanki stosowania funkcji prewencyjnej (ochronnej) z art. 258 § 3 k.p.k., funkcje pozaprocesowe nie mogą uzasadniać orzeczenia izolacyjnego środka zapobiegawczego (Izydorczyk 2002: 49).

Cel prewencyjny tymczasowego aresztowania ma w istocie charakter podwójnego wyjątku. Nie w każdej sprawie i nie wobec każdego oskarżonego możliwe jest stosowanie środka z powołaniem się na ten cel. Przepisy art. 249 § 1 i art. 258 § 2 i 3 k.p.k. pozwalają na ustalenie, w jakich sytuacjach procesowych można sięgnąć po tymczasowe aresztowanie stosowane z powodów prewencyjnych.

Przepis art. 258 § 3 k.p.k. wskazuje, iż może mieć to wyjątkowo, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony, któremu zarzucono popełnienie zbrodni lub umyślnego występku, popełni przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub bezpieczeństwu powszechnemu, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził. Wymaga podkreślenia, że obawa taka musi być uzasadniona okolicznościami występującymi w sprawie. Przystępstwo, które ma być popełnione, to co najmniej umyślny występki, który można zaliczyć do ciężkich przestępstw, zagrożonych karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat (art. 258 § 2 k.p.k.; Szumski 2012: 139; Stefański, Zabłocki 2018: 1013). Niemniej, trafny jest postulat Skowron (2017: 94), który nakazuje uwzględniać okoliczności podmiotowe lub przedmiotowe czynu, a nie opierać się wyłącznie na przyporządkowaniu danego czynu do przestępstw przeciwko określonemu dobru prawnemu.

Po drugie, instytucja ta nie ma – jak już wspomniano – charakteru procesowego. Jest to sprzeczne z postulatem, by środki zapobiegawcze były stosowane wyłącznie po to, aby mogły zostać urzeczywistnione cele konkretnego postępowania karnego. Dlatego też wprowadzenie wskazanej podstawy tymczasowego aresztowania spotkało się z krytyką (Murzynowski 1997: 89 i n.; Świda 2002: 179; Tarnowska 2002: 77; Trzcńska, Wiliński 2005: 262). Krytyka ta wymaga dostrzeżenia, ponieważ zwraca uwagę na fundamentalne wartości konstytucyjnej oraz konwencyjne, sprzeciwiając się podważaniu zasady domniemania niewinności, poszerzaniu granic odpowiedzialności karnej, represji, posługiwaniu się środkami zapobiegawczymi w zwalczaniu przestępczości. Z drugiej jednak strony, na aprobatę zasługują stanowiska wyrażające akceptację dla istnienia podstawy tymczasowego aresztowania wyrażonej w art. 258 § 3 k.p.k. (Nita, Światłowski 2013: 93). Jej zwo-

lennicy wskazują, że organy wymiaru sprawiedliwości nie realizowałyby swoich zadań, gdyby posiadając wiarygodną, realną informację o wysokim prawdopodobieństwie popełnienia przez oskarżonego innego, ciężkiego przestępstwa, nie mogłyby mu przeciwdziałać (Zgoliński 2008: 67). Dlatego możliwość zastosowania tymczasowego aresztowania z powodów, o których mowa w art. 258 § 3 k.p.k. w wyjątkowych przypadkach przy spełnieniu ściśle określonych przesłanek, należy uznać za dopuszczalną oraz zgodną ze standardem konstytucyjnym oraz konwencyjnym.

Ciążar prawidłowego stosowania omawianego wyjątku spoczywa na organach procesowych, w tym także prokuratorach, jeżeli powyższą przesłanką uzasadniają swoje wnioski. Wydaje się, że konieczne jest postulowanie daleko idącej ostrożności przy posługiwaniu się celem prewencyjnym tymczasowego aresztowania. Nadto ustawodawca powinien zmodyfikować treść art. 258 § 3 k.p.k. poprzez precyzyjne określenie, jakie okoliczności (kryteria) pozwalają uznać, że zachodzi wysokie prawdopodobieństwo popełnienia przestępstwa w przyszłości. Konieczne staje się zastrzeżenie, że obawa ta musi być wykazana zgromadzonymi w sprawie dowodami. Po drugie, pewnym tylko minimalnym kryterium może być odwołanie się w odniesieniu do art. 258 § 2 k.p.k. wskazanie kategorii przestępstw odpowiadających pojęciu ciężkiego przestępstwa uwzględnieniem okoliczności podmiotowych oraz przedmiotowych czynu. Po trzecie, należy brać pod uwagę, czy sprawca planował popełnienie takiego przestępstwa, czy tylko nim groził, oceniać charakter takich gróźb, weryfikując, czy podjął on jakiegokolwiek działania do realizacji swojego zamiaru.

Tymczasowe aresztowanie w świetle danych statystycznych

Dane statystyczne wskazują, że w latach 2010–2015 liczba tymczasowych aresztów systematycznie spadała. Od 2016 r. tendencja ta odwraca się, przewyższając poziom przypadków zastosowania tymczasowego aresztowania występujący na początku drugiej dekady obecnego wieku.

Tabela 1 przedstawia liczbę osób, wobec których stosowane jest tymczasowe aresztowanie w Polsce w poszczególnych latach (okres od 2010–2021). Ukazano także udział tymczasowo aresztowanych w całej populacji osadzonych w jednostkach penitencjarnych. W ostatnich latach liczba tymczasowych aresztów pozostaje w najwyższa biorąc pod uwagę analizowany okres. Jednocześnie od 2015 r. liczba stwierdzonych przestępstw utrzymuje się na podobnym, stabilnym poziomie. Statystyki policyjne pokazują natomiast spadki w zakresie poszczególnych kategorii przestępstw cechujących się wysokim stopniem społecznej szkodliwości. Dotyczy to w szczególności bójek i pobić, rozbojów czy spowodowania uszczerbku na zdrowiu (por. tab. 2).

Tabela 1. Liczba osadzonych oraz liczba tymczasowo aresztowanych w zestawieniu z liczbą stwierdzonych przestępstw.

rok	liczba osadzonych ogółem	liczba tymczasowo aresztowanych	udział tymczasowo aresztowanych w liczbie osadzonych	liczba przestępstw stwierdzonych
2010	80 728	8 389	10,4%	1 138 523
2011	81 382	8 159	10%	1 159 554
2012	84 156	7 009	8,3%	1 119 803
2013	78 994	6 589	8,3%	1 061 238
2014	77 371	6 238	8,1%	867 855
2015	70 836	4 162	5,9%	799 779
2016	71 528	5 396	7,5%	748 459
2017	73 822	7 239	9,8%	753 963
2018	72 204	7 360	10,2%	768 049
2019	74 130	8 520	11,5%	796 557
2020	67 894	8 692	12,8%	765 408
2021	71 209	8 707	12,2%	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych: CZSW 2021; GUS 2021; Policja b.d.

Spadek przestępczości w Polsce nie koreluje natomiast ze spadkiem stosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego, dzieje się wręcz odwrotnie. Badania nad praktyką stosowania tymczasowego aresztowania pokazują, iż na bardzo wysokim poziomie utrzymuje się obecnie liczba wniosków prokuratorów o zastosowanie środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania. W 2020 r. wniosków takich było 21 813, zaś w 2019 r. – 22 381. Na wysokim poziomie pozostaje również okres, jaki w praktyce spędzają w izolacji osoby, wobec których ten środek zapobiegawczy jest stosowany. Przykładowo w 2020 r. liczba osób tymczasowo aresztowanych powyżej 2 lat wyniosła 20, a powyżej roku do dwóch lat – 200. W 2019 r. liczba tymczasowo aresztowanych powyżej 2 lat wynosiła 40 osób, powyżej roku do dwóch lat – 192 osoby. W tym czasie było 4 657 przypadków, w których tymczasowy areszt mieścił się w okresie do dwunastu miesięcy, zaś w kolejnym roku było ich 4 540 (Klepczyński, Kładoczny, Wiśniewska 2019: 13–19, 26–29). Wyraźnego podkreślenia wymaga fakt, iż dane te dotyczą wyłącznie postępowań przygotowawczych. Nadto, w zasadzie na niezmiennie wysokim poziomie od wielu lat pozostaje skuteczność wniosków prokuratorów dotyczących zastosowania tymczasowego aresztowania. Na bardzo niskim poziomie kształtuje się poziom skuteczności zażaleń na postanowienia w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania (Klepczyński, Kładoczny, Wiśniewska 2019: 13–19, 26–29). Potwierdza to zidentyfikowany w wyniku badań problem, iż sięganie po izolacyjny środek

zapobiegawczy oraz jego stosowanie odbywa się często zbyt „automatycznie”, bez dogłębnej analizy zasadności jego zastosowania oraz uwzględnienia celów, jakie nie mogą być zrealizowane przez skorzystanie ze środków wolnościowych (Skorupka 2021: 7–8).

Tabela 2. Liczba wybranych przestępstw cechujących się wysokim stopniem społecznej szkodliwości czynu.

rok	zabójstwa	zgwałcenie	bójka i pobicie	rozboje, kradzieże i wymuszenia rozbójnicze	uszczerbek na zdrowiu
2010	680	1 567	11 883	27 218	15 695
2011	662	1 498	12 008	26 231	16 447
2012	582	1 432	11 416	24 564	15 478
2013	574	1 362	8 783	19 525	14 082
2014	526	1 249	5 797	9 435	11 644
2015	495	1 144	4 708	7 787	9 949
2016	456	1 383	4 776	7 444	11 034
2017	513	1 262	4 385	6 053	11 402
2018	531	1 326	3 845	5 222	10 473
2019	524	1 354	3 533	4 885	10 215
2020	641	1 034	2 801	4 465	8 694

Źródło: Policja b.d.

Biorąc pod uwagę spadek liczby przestępstw, zwłaszcza należących do kategorii najcięższych, zasadne jest postawienie pytań o przyczyny takiej tendencji. Należałoby bowiem spodziewać się kierunku zupełnie odwrotnego, tj. wraz ze spadkiem przestępczości liczba tymczasowo aresztowanych powinna również maleć. Badania dotyczące kary pozbawienia wolności wykazały jednak, że nie istnieje współzależność pomiędzy współczynnikiem przestępczości a współczynnikiem prizonizacji. Wykazano w nich różnice zachodzące pomiędzy krajami Europy Zachodniej oraz Europy Wschodniej, w grupie tych ostatnich występowały państwa, które charakteryzowały się stosunkowo niskim współczynnikiem przestępczości, a jednocześnie wysokim współczynnikiem prizonizacji, w tym Polska (Nawój-Śleszyńska 2013: 229–230 oraz cytowane tam badania). Pomimo tego, że tymczasowe aresztowanie nie jest – rzecz jasna – karą pozbawienia wolności, to powyższe badania można odnieść także do uwarunkowań stosowania tymczasowego aresztowania. Ukazują one bowiem polityczne wpływy w kształtowaniu polityki kryminalnej, w tym także penitencjarnej i niechęć lub niedostateczne poszukiwanie alternatyw dla izolacji więziennej, której nie można uzasadnić przecież wysokim poziomem przestępczości.

Pozaprosesowe funkcje tymczasowego aresztowania

O ile należało zaakceptować wspomniany powyżej cel prewencyjny tymczasowego aresztowania wynikający z art. 258 § 3 k.p.k., o tyle celem tymczasowego aresztowania nie mogą stać się względy prewencji ogólnej lub szczególnej, chyba że są spełnione przesłanki z powyższego przepisu. Nie można zatem przyjmować założenia, iż stosowanie tymczasowego aresztowania ma być instrumentem oddziaływania na społeczeństwo i odstraszenia potencjalnych sprawców od popełniania przestępstw. Co do zasady tymczasowe aresztowanie nie może zatem być stosowane w celu przerwania przestępczej działalności sprawcy czy zerwania jego związków ze światem przestępczym w obawie, iż pozostawienie go na wolności doprowadzi do popełniania kolejnych, bliżej niesprecyzowanych przestępstw. W praktyce występuje grupa takich sprawców, którzy z działalności przestępczej uczynili sobie stałe zajęcie – źródło dochodów, należą do grup przestępczych, powracają do popełniania przestępstw, są zdemoralizowani, uzależnieni. Te okoliczności – same w sobie – nie mogą okazać się jednak wystarczającą podstawą do stosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego, ponieważ stanowiłoby to przejaw funkcji prewencyjnej lub represyjnej prawa karnego. Warto wskazać tu na słuszny pogląd wypowiedziany w orzecznictwie, iż sam fakt, iż oskarżonemu przedstawiono zarzut udziału w zorganizowanej grupie przestępczej, nie daje możliwości do wysunięcia uprawnionego wniosku, że będzie on podejmował bezprawne działania utrudniające postępowanie (SA w Lublinie 2006, II AKp 19/06; SA w Łodzi 1996, II AKz 378/96). Przesłanki tymczasowego aresztowania zachodzą więc wtedy, jeżeli występują konkretne fakty wskazujące na to, że oskarżony podjął lub zamierza podjąć takie działania, a więc jednocześnie aktualizuje się cel stosowania tego środka.

Tym bardziej nie powinno być mowy o odniesieniu omawianego celu szerzej – do ogółu społeczeństwa, poprzez stwierdzenie, iż zastosowanie izolacyjnego środka zapobiegawczego umacnia poczucie bezpieczeństwa społeczeństwa, ukazuje, iż dany typ przestępstwa cechuje się wysokim stopniem społecznej szkodliwości czynu oraz stanowi dowód sprawnego działania organów wymiaru sprawiedliwości, które podejmują stanowcze ruchy nastawione na nieuchronność surowej kary za przestępstwo, jakiego miał dopuścić się oskarżony (Murzynowski 1994: 20–21). Jakkolwiek nie należy akceptować stanu, w którym tymczasowe aresztowanie realizuje funkcje ogólnoprewencyjne, to warto odnotować, że w literaturze zauważa się, że brak proporcjonalności oraz umiaru w stosowaniu tymczasowego aresztowania powoduje w społeczeństwie zupełnie odmienne skutki (Szumski 2012: 142; Chrzanowska 2013: 38; Warchoł 2013: 116, 118), tj. przekonanie o tym, iż środek ten jest nadużywany.

Zrozumiałym oczekiwaniem społecznym oraz zadaniem polityki kryminalnej państwa jest postulat skutecznego ścigania sprawców przestępstw. Wyrazem tej skuteczności jest szybkość oraz stanowczość (w szczególności w odniesieniu do zachowań cechujących się wysokim stopniem społecznej szkodliwości czynu)

działania organów wymiaru sprawiedliwości. Warto zdawać sobie sprawę, iż dochodzi do sytuacji, w których opinia publiczna jest oburzona (w przytłaczającej liczbie przypadków słusznie) doniesieniami o popełnieniu przestępstwa (Szumski 2012: 141). Szczególnie obecnie także niektóre organy władzy wykonawczej, politycy formułują konkretne żądania w odniesieniu do stosowania represji karnej, środków zapobiegawczych, czy próbują wpływać na decyzje procesowe w tym przedmiocie. Pojawia się zatem określona presja na sędziach oraz prokuratorach, ażeby posługiwać się tymczasowym aresztem do zaspokojenia tych oczekiwań, ponieważ stwarza to pozory podjęcia szybkiej i skutecznej reakcji na przestępstwo (Węklar 2019: 47; Skorupka 2021). Jeżeli w konkretnej sprawie względy związane z zamiarem ukarania sprawcy za zarzucone mu przestępstwo są podstawą zastosowania tymczasowego aresztowania, to środek stosowany jest niesłusznie i bezprawne.

Tak jak już wspomniano powyżej, tymczasowe aresztowanie, co wprost wynika z przepisów k.p.k., ma ściśle określone cele i są one związane z zabezpieczeniem prawidłowego toku postępowania, prowadzonego przeciwko osobie wobec której domniemywa się niewinność (art. 5 § 1 k.p.k.). Istnieje niebagatelna różnica pomiędzy prawomocnym wyrokiem obalającym domniemanie niewinności oraz postanowieniem o zastosowaniu tymczasowego aresztowania bazującym wyłącznie na uprawdopodobnieniu winy. Dlatego też tymczasowe aresztowanie nie może realizować funkcji represyjnej. Nie może być mowy o tym, ażeby środek ten był antycypacją przyszłej kary (TK 2008, K 24/07), a także elementem satysfakcji dla społeczeństwa, czy pokrzywdzonego. Bardzo wiele cennych uwag wypowiedziano w tym kontekście w doktrynie. Z naciskiem trzeba przywołać stanowisko Stefana Lelenta, który przekonująco ukazuje, że tymczasowe aresztowanie oraz karę pozbawienia wolności wymierzoną prawomocnym wyrokiem wprawdzie łączy wspólna cecha polegająca na fakcie pozbawienia osoby wolności, to jednak pod każdym innym względem instytucje te fundamentalnie różnią się od siebie (Bojarski, Lelental, Szymanowski 2010: 28–32).

W konsekwencji izolacyjny środek zapobiegawczy nie może realizować także celów wychowawczych. Nie sposób jest bowiem wymagać reedukacji sprawcy przestępstwa, jeżeli nie został on jeszcze prawomocnie skazany. Nadto, warunki wykonywania tymczasowego aresztowania nie stwarzają ku temu żadnych możliwości, w przeciwieństwie do kary pozbawienia wolności. Dlatego na marginesie warto odnotować wagę sprawności postępowania oraz okresu izolacyjnego. Przewlekłość postępowania oraz mogące wynikać z tego długotrwałe stosowanie tymczasowego aresztowania negatywnie wpływają na sprawcę, ponieważ, w przypadku uznania go winnym, rozpoczęcie formalnego procesu jego resocjalizacji czy ewentualnej terapii w jednostce penitencjarnej jest znacząco oddalone w czasie.

Istotnym czynnikiem, który może przyczyniać się do tego, iż tymczasowe aresztowanie stosowane jest jako środek represji karnej, są unormowania prawne, zwłaszcza art. 258 § 2 k.p.k. i praktyka jego stosowania. W literaturze zauważa się słusznie, że rzeczona przesłanka, pomimo powiązania jej z celem procesowym,

ma w istocie zabarwienie pozaprocesowe, ponieważ pozwala na stosowanie tymczasowego aresztowania nawet wtedy, gdy w ogóle nie występuje realna obawa zagrożenia dla prawidłowego toku postępowania (Woźniak 2013: 464). Przepis powyższy stanowi, że jeżeli oskarżonemu zarzuca się popełnienie zbrodni lub występku zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat, albo gdy sąd pierwszej instancji skazał go na karę pozbawienia wolności nie niższą niż 3 lata, potrzeba zastosowania tymczasowego aresztowania w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania może być uzasadniona grożącą oskarżonemu surową karą. Przepis ten, w części w jakiej dotyczy sytuacji przed wydaniem pierwszego wyroku przez sąd I instancji, zakłada prognozowanie kary, przy czym barak jest kryteriów, wedle których taka ocena miałaby być dokonywana. Uchwałą składu siedmiu sędziów SN z dnia 19 stycznia 2012 r. (I KZP 18/11) uznano, iż przy spełnieniu przesłanek ogólnych z art. 249 § 1 i art. 257 § 1 k.p.k. i przy braku przesłanek negatywnych określonych w art. 259 § 1 i 2 k.p.k., przesłanki z art. 258 § 2 k.p.k. stanowią samodzielne przesłanki szczególne stosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego.

Kluczowym mankamentem omawianej przesłanki jest pominięcie kryteriów oceny konieczności zastosowania tymczasowego aresztowania z uwagi na surowość grożącej kary powinna (Skorupka 2012: 549). Warto również odnotować, że w 2016 r. ustawą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw) wycofano się ze zmian wprowadzonych w art. 258 § 2 k.p.k. nowelizacją z dnia 27 września 2013 r., które miała w założeniu podkreślić, że potrzeba zastosowania tymczasowego aresztowania nie powinna wynikać wyłącznie z surowości grożącej oskarżonemu kary. W uzasadnieniu ustawy z 2016 r. wskazywano, że w układach procesowych, w których oskarżonemu grozi surowa kara, to zastosowanie izolacyjnego środka zapobiegawczego powinno poprzedzać wykazanie, że z tego powodu spełniona jest choćby jedna z przesłanek z art. 258 § 1 k.p.k. (Sejm 2012: 53–54).

W rezultacie wiele postanowień w przedmiocie zastosowania lub przedłużenia tymczasowego aresztowania opiera się wyłącznie na wskazaniu, iż dany czyn zagrożony jest surową karą. Zatem dochodzi w nich wyłącznie do formalnej weryfikacji ustawowego zagrożenia za dany czyn i stosowania tymczasowego aresztowania właśnie na podstawie „ustawowego zagrożenia karą pozbawienia wolności”. Sądy stosujące tymczasowy areszt nie dokonują rzetelnej prognozy kary w konkretnym przypadku, bazując na argumencie, że skoro oskarżonemu zarzucano przestępstwo zagrożone surową karą, to będzie utrudniał on prowadzone w sprawie postępowanie. W ocenie Autora na taką wykładnię nie pozwala przepis art. 258 § 2 k.p.k., wg. którego nie samo ustawowe zagrożenie surową karą jest przesłanką stosowania tymczasowego aresztowania, ale zagrożenie wymierzania takiej kary w konkretnym przypadku i związana z tym realna obawa, że oskarżony będzie utrudniał prowadzone przeciwko niemu postępowanie.

Ponadto istotnym czynnikiem wpływającym na stosowanie tymczasowego aresztowania jest to, że kryteria prognozowania kary na użytek stosowania izolacyj-

nego środka zapobiegawczego nie zostały sformułowane w k.p.k. Nie wypracowano ich również w orzecznictwie. Większość ocen dokonywanych w tym przedmiocie zasądzenia tymczasowego aresztu ma charakter intuicyjny i nie jest wyrażane w uzasadnieniach postanowień, czy wnioskach w przedmiocie zastosowania naj-surowszego środka zapobiegawczego. Zatem uzasadnienie nie poddaje się ich szczegółowej kontroli instancyjnej. Kodeks postępowania karnego nadał prognozie kary istotną funkcję w kontekście tymczasowego aresztowania. Należy pamiętać, że oprócz wspomnianego art. 258 § 2 k.p.k. prognoza występuje również w art. 259 § 2 k.p.k. jako negatywna przesłanka tymczasowego aresztowania. Wobec tego nie powinna ona być przeprowadzana w sposób dowolny, nieznaný oskarżonemu, czy pobieżny. Podsumowując, aktualny stan prawny oraz praktyka jego stosowania powoduje, że tymczasowe aresztowanie następujące w oparciu o przepis art. 258 § 2 k.p.k. może nie realizować procesowego celu środka zapobiegawczego jakim jest zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania, a stawać się formą realizacji funkcji represyjnej, co jest niedopuszczalne.

Niezależnie również od samej oceny uchwały SN z dnia 19 stycznia 2012 r. (I KZP 18/11) wbrew dominującej wykładni nie daje ona wcale podstaw do stosowania tak daleko idących ułatwień przy podejmowania przez sąd decyzji procesowej w przedmiocie tymczasowego aresztowania. Przepis art. 258 § 2 k.p.k. nie znosi wymagania, ażeby decyzja procesowa sądów w tym przedmiocie była zweryfikowana lub odnosiła się do konkretnych okoliczności stwarzających realne zagrożenie dla realizacji celów postępowania. Dlatego też przesłanka z art. 258 § 2 k.p.k. nie ma samodzielnego charakteru (SA w Krakowie 2016, II AKz 151/16), musi bowiem co najmniej współistnieć z uzasadnioną okolicznościami wynikającymi z materiału dowodowego sprawy obawą bezprawnego utrudniania prawidłowego toku postępowania, czyli z jedną z przesłanek szczególnych, o których mowa w art. 258 § 1 k.p.k. W praktyce stosowania tymczasowego aresztowania występuje nieakceptowalna sytuacja, w której na szeroką skalę funkcjonuje rozwiązanie dopuszczające izolację niewinnego człowieka w oparciu o niewzruszalne domniemanie prawne. Organy wymiaru sprawiedliwości zwalniane są przy tym z jakiegokolwiek obowiązku dowodzenia. Pozostaje to w sprzeczności z naczelnymi zasadami procesu karnego. W takim układzie oskarżony nie ma możliwości obalenie tego domniemania, skoro wynika ono z charakteru zarzuconego czynu lub skazania przez sąd I instancji na określoną karę. Jednocześnie umniejszane lub wykluczane są okoliczności przemawiające na korzyści oskarżonego, choćby na rzecz zastosowania środków o charakterze wolnościowym. Tymczasem przepisy, które stanowią o podstawie pozbawienia wolności człowieka powinny być sformułowane w sposób ścisły, wąski i wykluczający wątpliwości lub wadliwości co do ich interpretacji.

W tym opracowaniu warto zwrócić uwagę na jedną jeszcze sytuację, w której tymczasowe aresztowanie, wbrew prawu, realizuje funkcję represyjną. Mianowicie wskazana powyżej praktyka stosowania lub przedłużenia izolacyjnego środka zapobiegawczego, częstokroć prowadzi do wydłużenia okresu izolacji

ponad potrzebę wynikającą z zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania. Argumentem za usprawiedliwianiem takiego stanu nie może być odwołanie się do art. 249 § 4 k.p.k. wskazującego, iż tymczasowe aresztowanie może być stosowane do chwili rozpoczęcia wykonania kary pozbawienia wolności. Przepis ten nie uchybia temu, że środek zapobiegawczy musi być stosowany zgodnie z celem wynikającym z art. 249 § 1 k.p.k. Słusznie od kilku dekad już wskazuje Europejski Trybunał Praw Człowieka, iż tymczasowe aresztowanie przed wydaniem wyroku obalającego domniemanie niewinności może być stosowane tylko wyjątkowo, jeżeli jest to absolutnie niezbędne dla zapewnienia prawidłowego przebiegu postępowania, zaś inne środki nie są wystarczające (począwszy od wyroku z dnia 27 czerwca 1968 r., 1936/63, *Neumeister przeciwko Austrii*).

Wskazuje się, że tymczasowego aresztowania może realizować funkcję wydobywczą (Kala 2020: 296), która polega ona na oczekiwaniu, iż w wyniku izolacji oskarżony w miarę upływu czasu, złoży satysfakcjonujące organy ścigania wyjaśnienia lub przyzna się do winy. Praktyka ta określana jest potocznie mianem „aresztu wydobywczego”. Może on występować w układach, w których śledczy nie dysponują dowodami, chcą pozyskać szerszą wiedzę o zdarzeniu, działalności przestępczej, innych osobach w nią zaangażowanych, przy czym oskarżony oceniany jest jako cenne źródło dowodowe. Stosowanie tymczasowego aresztowania z tego powodu może być czynnikiem, który wydłuża okres jego izolacji, ponieważ założeniem tej metody jest uzyskanie określonych supozycji i utrzymywanie detencji tak długo, dopóki oczekiwane wyjaśnienia nie zostaną złożone. Niestety pomimo negatywnych doświadczeń epoki PRL, w której tymczasowe aresztowanie było wykorzystywane jako forma nacisku, czy wymuszenia wyjaśnień o określonej treści, również w dzisiejszych czasach występuje realne zagrożenie wykorzystywania funkcji wydobywczej (Bulenda, Hołda i Rzepliński 1992: 53–55; Kala 2020: 307). Zdarzają się przypadki, w których oskarżony jest zachęcany przez organy ścigania do złożenia wyjaśnień, przyznania się do winy, współpracy z organami ścigania z zarysowaniem perspektywy, że jeżeli to nie nastąpi, zastosowany zostanie środek izolacyjny (Szymaniak 2020). Niekiedy brak złożenia wyjaśnień lub przyznania się do winy, czy składanie wyjaśnień niezgodnych z przyjętą wersją śledczych także może spotykać się z tego rodzaju restrykcją. Słusznie taką praktykę i wadliwe postrzeganie celów stosowania tymczasowego aresztowania wytknął Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w orzeczeniu z dnia 19 października 2005 r. (II Akz 453/05; Skorupka 2007). Stosowanie przez organy z tej funkcji tymczasowego aresztowania jest niedopuszczalne. Pozostaje bowiem sprzeczne z zasadą wyrażoną w art. 74 k.p.k., iż oskarżony nie ma obowiązku dowodzenia swej niewinności oraz dostarczania dowodów przeciwko sobie (*nemo se ipsum accusare tenetur*).

Przypadki, w których zachodzi ryzyko, iż oskarżony może popełnić samobójstwo lub paść ofiarą samosądu, zemsty, czy działań ze strony grupy przestępczej, w której uczestniczył, skłaniają do postawienia pytania o to, czy tymczasowe aresztowanie może spełniać funkcję ochronną wobec oskarżonego. Pomimo że w toku prowadzonych postępowań karnych wskazane powyżej niebezpieczeństwa

występują, a zatem ograny ścigania muszą je uwzględnić, to przeciwdziałaniu im nie może służyć środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania.

W sprawach dotyczących stosowania i przedłużania tymczasowego aresztowania dużą wagę należy przywiązywać do badania osoby oskarżonego. Analiza zagrożenia dla prawidłowego toku postępowania ingerencją oskarżonego oraz tego, czy izolacyjny środek zapobiegawczy jest niezbędny, powinna odbywać się przy uwzględnieniu okoliczności osobistych oskarżonego, jego sytuacji majątkowej, rodzinnej, społecznej, zdrowotnej. Okoliczności te mogą mieć również znaczenie dla weryfikacji przesłanek negatywnych z art. 259 § 1 k.p.k. Jednym z celów postępowania przygotowawczego jest zebranie danych osobopoznawczych o oskarżonym, przeprowadzenie wywiadu środowiskowego (art. 297 § 1 pkt 3 k.p.k.) już na początkowym etapie postępowania. Zgromadzone dane powinny być wykorzystywane przy podejmowaniu decyzji w przedmiocie tymczasowego aresztowania. W ocenie Autora na ocenę zagrożeń wynikających z art. 258 § 1 k.p.k. okoliczności takie jak to, w jakim środowisku oskarżony funkcjonuje, jak wyglądało jego funkcjonowanie przed zatrzymaniem, jaka będzie jego sytuacja po ewentualnym opuszczeniu izolacji, mogą wpływać. W rzeczywistości polskiego wymiaru sprawiedliwości dane osobopoznawcze nie są jednak gromadzone na początkowym etapie postępowania oraz nie wykorzystuje się ich na użytek decyzji procesowej w przedmiocie tymczasowego aresztowania. Nadto, dokonując przedłużania tymczasowego aresztowania, sądy nie zarządzają doprowadzenia oskarżonych na posiedzenie, nie mają więc możliwości bezpośredniej oceny oskarżonego, wysłuchania go. Niezależnie od badań osobopoznawczych oskarżonego, może zachodzić konieczność przeprowadzania z nim badań przez biegłych choćby na okoliczność poczytalności. Jednak tymczasowego aresztowania nie można uzasadniać koniecznością przeprowadzania tego rodzaju czynności. Obowiązujące przepisy nie dają podstaw do wyodrębnienia funkcji diagnostycznej tymczasowego aresztowania (Kała 2020: 306).

Podsumowanie

Podsumowując, należy podkreślić, że tymczasowe aresztowanie może realizować wyłącznie dwa cele. Zasadniczy cel polega wyłącznie na zabezpieczeniu prawidłowego toku postępowania. Drugi cel ma charakter wyjątkowy i dopuszcza – w ściśle określonych przypadkach – zastosowanie tymczasowego aresztowania w celach prewencyjnych. Niezależnie od celu stosowania, ten izolacyjny środek zapobiegawczy może być zastosowany wyłącznie wtedy, jeżeli spełnione są przesłanki jego orzeczenia (w tym nie są spełnione przesłanki negatywne). Każde inne stosowanie środka zapobiegawczego, zmierzające do realizacji funkcji pozaprocesowych stanowi nadużycie tego środka. Jest więc niedopuszczalne i bezprawne – sprzeczne z przepisami k.p.k. Środki zapobiegawcze nie mogą być wykorzystywane do re-

alizowania polityki kryminalnej państwa, ponieważ spełniają wyłącznie funkcje procesowe. Warto podkreślić, iż takie założenie zostało wyrażone w uzasadnieniu rządowego projektu Kodeksu karnego z 1997 r. (Marek 2010: 229).

Od wielu lat postuluje się o systemową zmianę praktyki stosowania środków zapobiegawczych, w tym tymczasowego aresztowania. Przywołane w artykule badania oraz dane statyczne przeczą przychylnemu traktowaniu uargumentowanych, opartych o analizy, stanowisk w zakresie konieczności ograniczenia liczby oraz długości aresztów w Polsce oraz poszukiwania alternatywnych do niego środków. Dlatego konieczna jest w tej kwestii ingerencja ustawodawcy. Przede wszystkim w zakresie przepisu art. 258 § 2 k.p.k. poprzez wyraźne powiązanie tej przesłanki z koniecznością wystąpienia zagrożeń, o których mowa w art. 258 § 1 k.p.k. Warto również podjąć między innymi rozważania w zakresie zasadności sprecyzowania pojęć: „surowość kary”, „ciężkie przestępstwo”, „prawdopodobieństwo popełnienia ciężkiego przestępstwa”, wprowadzenia kryteriów prognozowania kary, a także nałożenia obowiązku wyraźnego określania przez sąd szczegółowych celów, dla których środek ten jest w danej sprawie stosowany (np. przesłuchanie pokrzywdzonych), w taki sposób, ażeby na późniejszym etapie można było ocenić, czy cele, dla którego zastosowano środek zostały już zrealizowane, a jeżeli nie, to z jakich przyczyn. Jest oczywiste, że będzie należało zachować tutaj pewną elastyczność, względem dynamikę postępowania i wynikającą z niej potrzebę przeprowadzania, nowych, nieznanych uprzednio czynności. Niemniej należy przeciwdziałać sytuacjom, w których każda kolejna decyzja w przedmiocie tymczasowego aresztowania jest oderwana od poprzedniej w tym sensie, że nie poddaje pod kontrolę tego, czy pierwotny cel środka został już zrealizowany oraz czy postępowanie w sprawie jest prowadzone sprawnie.

Oświadczenie w przedmiocie konfliktu interesów

Autor zgłaszanego artykułu oświadcza, że nie istnieje konflikt interesów. Tzn. autor (albo jego pracodawcy lub sponsorzy) nie mają jakiegokolwiek bezpośredniego lub pośredniego finansowego, prawnego lub zawodowego interesu albo związku z innymi organizacjami lub instytucjami, które mogą mieć wpływ na omawiane w tekście badania.

Finansowanie

Autor oświadcza, że publikacja powstała jako efekt badań naukowych finansowanych w ramach realizacji polsko-litewskiego projektu DAINA pt. „Alternatywy

pozbawienia wolności w państwach postsocjalistycznych”, umowa nr 2020/38/L/HS5/00450.

Bibliografia

- Ashworth A. i Zender L. (2015). *Preventive Justice*. Oxford: Oxford University Press.
- Biernat S. (2021). ‘Wykorzystanie art. 180 ust. 5 konstytucji dla spłaszczenia ustroju sądownictwa powszechnego: prognoza ostrzegawcza’ [The use of art. 180 sec. 5 of the Constitution for the flattening of the common judiciary system: Warning forecast]. W S. Biernat (red.) *Konstytucyjne granice zmian ustroju sądownictwa i statusu prawnego sędziów (nad?)użycie art. 180 ust. 5 Konstytucji RP* [The constitutional limits of changes in the judiciary and the legal status of judges (over?) the use of Art. 180 sec. 5 of the Polish Constitution]. Warszawa: Helsińska Fundacja Praw Człowieka, s. 68–77. Dostęp online: <https://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2021/10/Konstytucyjne-granice-zmian-ustrojusa-downictwa-i-statusu-prawnego-sedziow-FIN.pdf> [28.12.2021].
- Bojarski T., Lelental S. i Szymanowski T. (2010). ‘Materiały konferencji Towarzystwa Naukowego Prawa karnego w sprawie przeludnienia w zakładach karnych’ [Conference materials of the Scientific Society of Criminal Law on overcrowding in prisons]. *Państwo i Prawo* 2, s. 1–32.
- Bulenda T., Hołda Z. i Rzepliński A. (1992). ‘Prawa człowieka a zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie w polskim prawie i praktyce jego stosowania’ [Human rights and detention and pre-trial detention in Polish law and the practice of its application]. W Z. Hołda i A. Rzepliński (red.) *Zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie a prawa człowieka* [Detention and pre-trial detention and human rights]. Lublin: Wydawnictwo UMCS, s. 103–146.
- Chrzanowska J. (2013). ‘Problematyka tymczasowego aresztowania w praktyce Komitetu Ministrów Rady Europy (art. 46 EKPC)’ [The issue of pre-trial detention in the practice of the Committee of Ministers of the Council of Europe (Art. 46 of ECHR)]. W P. Turek (red.) *Przewlekłość tymczasowego aresztowania w Polsce w świetle europejskich standardów ochrony praw* [Excessive length of pre-trial detention in Poland in the light of European standards of protection of rights]. Warszawa: Wolters Kluwer, Prokuratura Generalna, s. 36–42.
- Dudka K. i Paluszkiwicz H. (2016). *Postępowanie karne* [Criminal procedure]. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Fila K. (2018). ‘Środek zapobiegawczy w postaci dozoru elektronicznego jako postulat de lege ferenda’ [A preventive measure in the form of electronic supervision as a postulate de lege ferenda]. *Palestra* 10. Dostęp online: <https://palestra.pl/pl/czasopismo/wydanie/10-2018/artukul/srodek-zapobiegawczy-wpostaci-dozoru-elektronicznego-jako-postulat-de-lege-ferenda> [31.12.2021].

- Grajewski J. (2012). *Przebieg procesu karnego* [The course of the criminal trial]. Warszawa: C.H. Beck.
- Hofmański P., Sadzik E. i Zgryzek K. (2011). *Kodeks postępowania karnego. T. I. Komentarz do artykułów 1–296* [Code of Criminal Procedure. Vol. I. Commentary on Art. 1–296]. Warszawa: C.H. Beck.
- Izydorzyc J. (2002). *Stosowanie tymczasowego aresztowania w polskim postępowaniu karnym* [Application of pre-trial detention in Polish criminal proceedings]. Kraków: Zakamycze.
- Kala D. (2020). 'O pozaprosesowych funkcjach tymczasowego aresztowania' [On the extrajudicial functions of pre-trial detention]. *Teka Komisji Prawniczej PAN Oddział w Lublinie* 13(2), s. 293–310. Dostęp online: <https://doi.org/10.32084/tekapr.2020.13.2-22>.
- Klepczyński A., Kładoczny P. i Wiśniewska K. (2019). *Tymczasowe aresztowanie – (nie)tymczasowy problem. Analiza praktyki stosowania tymczasowego aresztowania* [Pre-trial detention – a (non) temporary problem. Analysis of the practice of applying pre-trial detention]. Warszawa: Helsińska Fundacja Praw Człowieka.
- Kościerzyński J. (2020). 'Streszczenie raportu «Wymiar sprawiedliwości pod presją – represje jako metoda walki o przejęcie kontroli nad władzą sądowniczą i Prokuraturą w Polsce. Lata 2015–2019»' [Summary of the report „Justice under pressure – repression as a method of fighting for taking control of the judiciary and the prosecutor's office in Poland in 2015–2019”]. *Iustitia* 2, s. 102–110. Dostęp online: <https://www.kwartalnikiustitia.pl/wp-content/uploads/2020/10/2-40-2020-SIR1.pdf> [31.12.2021].
- Kosonoga J. (2003). 'Dyrektywa adaptacji środka zapobiegawczego do sytuacji procesowej' [Directive on adapting a preventive measure to the procedural situation]. *Prokuratura i Prawo* 12, s. 64–72.
- Łętowska E. (2021). 'Świetlisty miecz konstytucjonalistów' [The shining sword of the constitutionalists]. W S. Biernat (red.) *Konstytucyjne granice zmian ustroju sądownictwa i statusu prawnego sędziów (nad?)użycie art. 180 ust. 5 Konstytucji RP* [The constitutional limits of changes in the judiciary and the legal status of judges (over?) the use of Art. 180 sec. 5 of the Polish Constitution]. Warszawa: Helsińska Fundacja Praw Człowieka, s. 9–12. Dostęp online: <https://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2021/10/Konstytucyjne-granice-zmian-ustrojusa-downictwa-i-statusu-prawnego-sedziow-FIN.pdf> [29.12.2021].
- Łętowska E. i Zajadło J. (2020). *O wygaszaniu państwa prawa* [About the extinction of the state of law]. Sopot: Wydawnictwo Arche.
- Marek A. (red.) (2010). *System Prawa Karnego. 1. Zagadnienia ogólne* [Penal Law System. General issues]. Warszawa: C.H. Beck, Instytut Nauk Prawnych PAN.
- Markiewicz K. (2021). 'Pozory reorganizacji sądów a ich upolitycznienie' [Appearances of reorganization of the courts and their politicization]. W S. Biernat (red.) *Konstytucyjne granice zmian ustroju sądownictwa i statusu prawnego sędziów (nad?)użycie art. 180 ust. 5 Konstytucji RP* [The constitutional

- limits of changes in the judiciary and the legal status of judges (over?) the use of Art. 180 sec. 5 of the Polish Constitution]. Warszawa: Helsińska Fundacja Praw Człowieka, s. 22–27. Dostęp online: <https://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2021/10/Konstytucyjne-granice-zmian-ustroju-sadownictwa-i-statusu-prawnegosedziow-FIN.pdf> [29.12.2021].
- Mazur D. (2021). *Przyszłość pseudoreform sądownictwa* [The future of pseudoreforms in the judiciary]. W S. Biernat (red.) *Konstytucyjne granice zmian ustroju sądownictwa i statusu prawnego sędziów (nad?)użycie art. 180 ust. 5 Konstytucji RP* [The constitutional limits of changes in the judiciary and the legal status of judges (over?) the use of Art. 180 sec. 5 of the Polish Constitution]. Warszawa: Helsińska Fundacja Praw Człowieka, s. 39–44. Dostęp online: <https://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2021/10/Konstytucyjne-granice-zmian-ustrojusakownictwa-i-statusu-prawnego-sedziow-FIN.pdf> [29.12.2021].
- Murzynowski A. (1994). 'Tymczasowe aresztowanie i zatrzymanie w postępowaniu karnym' [Pre-trial detention and detention in criminal proceedings]. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny, Socjologiczny* 3, s. 1–26.
- Murzynowski A. (1997). 'Węzłowe problemy tymczasowego aresztowania w świetle przepisów nowego Kodeksu postępowania karnego' [Nodal issues of pre-trial detention in the light of the provisions of the new Code of Criminal Procedure]. W E. Skrętowicz (red.) *Kodeks postępowania karnego. Zagadnienia węzłowe* [Code of Criminal Procedure. Nodal issues]. Warszawa: Ministerstwo Sprawiedliwości. Departament Kadr i Szkolenia, s. 89–114.
- Nawój-Śleszyńska A. (2013). *Przeludnienie więzień w Polsce – przyczyny, następstwa i możliwość przeciwdziałania* [Overcrowding of prisons in Poland – causes, consequences and the possibility of counteracting]. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Nita B. i Światłowski A. (2013). 'Podstawa dowodowa tymczasowego aresztowania' [Evidence basis for pre-trial detention]. *Państwo i Prawo* 2, s. 87–101.
- Olszak K. (2019). 'Niezwawisłość, niezaleźność i bezstronność w sądownictwie w świetle regulacji prawnych oraz orzecznictwa' [Independence and impartiality in the judiciary in the light of the law and case law]. *Głos Prawa. Przegląd Prawniczy Allerhanda* 2(4), s. 319–334. Dostęp online: <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-fa46e1d7-c6b7-4559-8ea9-84dcb82a8deb/c/niezawislosc-niezaleznosc-i-bezstronnosc-w-sadownictwie-w-swietleregulacji-prawnych-oraz-orzecznictwa.pdf> [26.12.2021].
- Onyszczuk J. (2021). *Zmiana ustroju sądownictwa i statusu prawnego sędziów w kontekście zmian ustrojowych prokuratury w 2016 roku* [Judiciary reform and the legal status of judges in the context of the legal transformation of the prosecutor's office in 2016]. W S. Biernat (red.) *Konstytucyjne granice zmian ustroju sądownictwa i statusu prawnego sędziów (nad?)użycie art. 180 ust. 5 Konstytucji RP* [The constitutional limits of changes in the judiciary and the legal status of judges (over?) the use of Art. 180 sec. 5 of the Polish Constitution].

- Warszawa: Helsińska Fundacja Praw Człowieka, s. 45–55. Dostęp online: <https://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2021/10/Konstytucyjnegranice-zmian-ustroju-sadownictwa-i-statusu-prawnego-sedziow-FIN.pdf> [29.12.2021].
- Pilitowski B. (2019). *Praktyka stosowania tymczasowego aresztowania w Polsce. Raport z badań empirycznych* [The practice of applying pre-trial detention in Poland. The report on empirical research]. Toruń: Fundacja Court Watch Polska. Dostęp online: https://courtwatch.pl/wp-content/uploads/2019/12/tymczasowe_aresztowania_FCWP.pdf [31.12.2021].
- Piotrowski S. (2021). ‘Konstytucyjne granice zmian ustroju sądownictwa’ [Constitutional limits of legal changes in the judiciary system]. W S. Biernat (red.) *Konstytucyjne granice zmian ustroju sądownictwa i statusu prawnego sędziów (nad?)użycie art. 180 ust. 5 Konstytucji RP* [The constitutional limits of changes in the judiciary and the legal status of judges (over?) the use of Art. 180 sec. 5 of the Polish Constitution]. Warszawa: Helsińska Fundacja Praw Człowieka, s. 22–27. Dostęp online: <https://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2021/10/Konstytucyjne-granice-zmian-ustroju-sadownictwa-istatusu-prawnego-sedziow-FIN.pdf> [29.12.2021].
- Rejman G. (red.) (1999). *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz* [The Penal Code. General part. Commentary]. Warszawa: C.H. Beck.
- Skorupka J. (2007). ‘Glosa do postanowienia Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 19 października 2005 r., sygn. akt II AKz 453/02’ [Glossary to the decision of the Court of Appeal in Wrocław of 19 October 2005, II AKz 453/02]. *Orzecznictwo Sądów Polskich* 2, poz. 9.
- Skorupka J. (2012). ‘Glosa do uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – Izba Karna z dnia 19 stycznia 2012 r., sygn. akt I KZP 18/11’ [Glossary to the resolution of Criminal Chamber of the Supreme Court of 19 January 2012, I KZP 18/11]. *Orzecznictwo Sądów Polskich* 7–8, s. 546–549.
- Skorupka J. (2021). ‘Tymczasowe aresztowanie w praktyce stosowania prawa’ [Pre-trial detention in practice of applying the law]. *Palestra* 1–2, s. 7–23. Dostęp online: <https://palestra.pl/pl/czasopismo/wydanie/1-2-2021/arttykul/tymczasowe-aresztowanie-w-praktyce-stosowania-prawa> [31.12.2021].
- Skowron A. (2017). ‘Funkcje tymczasowego aresztowania w kontekście uchwały Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2012 r. (I KZP 18/11) oraz najnowszych zmian Kodeksu postępowania karnego’ [The functions of pre-trial detention in the context of the resolution of the Supreme Court of 19 January 2012 (I KZ 18/11) and the latest amendments to the Code of Criminal Procedure]. *Palestra* 7–8, s. 91–102.
- Stefański R.A. (1997). ‘Przesłanki tymczasowego aresztowania w nowym kodeksie postępowania karnego’ [Legal considerations for pre-trial detention in the new Code of Criminal Procedure]. *Wojskowy Przegląd Prawniczy* 3–4, s. 77–103.
- Stefański R.A. i Zabłocki S. (red.) (2019). *Kodeks postępowania karnego. T. II. Komentarz do art. 167–296* [Code of Criminal Procedure. Vol. II. Commentary on Art. 167–296]. Warszawa: Wolters Kluwer.

- Stępień-Załucka B. (2021). 'Quo vadis tymczasowy areszcie? Czyli o tym, ile razy jednym przepisem można naruszyć konstytucję' [Quo vadis pre-trial detention? That is how many times one regulation can violate the constitution]. *Przegląd Prawa i Administracji* 124, s. 233–249. Dostęp online: <https://doi.org/10.19195/0137-1134.124.17>.
- Świda Z. (2002). 'Podstawy i tryb stosowania tymczasowego aresztowania w świetle reguł prawa międzynarodowego obowiązującego Kodeksu postępowania karnego i projektu zmian Kodeksu postępowania karnego z 2000 roku' [Basic and procedure for applying pre-trial detention in the light of the international law rules of the current Code of Criminal Procedure and the draft amendments of 2000]. W S. Stachowiak (red.) *Współczesny proces karny. Księga ofiarowana Profesorowi Tadeuszowi Nowakowi* [Contemporary criminal trial. A Jubilee Book in Honour of Professor Tadeusz Nowak]. Poznań: Printer.
- Żumski A. (2002). 'Funkcja prewencyjna tymczasowego aresztowania' [Preventive function of pre-trial detention]. *Prokuratura i Prawo* 7–8, s. 139–147.
- Tarnowska D. (2002). 'Pozaprosesowa funkcja środków zapobiegawczych' [Out-of-process function of preventive measures]. *Prokuratura i Prawo* 11, s. 71–80.
- Trzcńska A. i Wiliński P. (2005). 'Tymczasowe aresztowanie w świetle Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych' [Pre-trial detention under the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and the International Covenant on Civil and Political Rights]. W E. Dynia i C.P. Kłak (red.) *Europejskie standardy ochrony praw człowieka a ustawodawstwo polskie* [European standards for the human rights protection and Polish legislation]. Rzeszów: Mitel.
- Warchoń M. (2013). 'Zagrożenie surową karą pozbawienia wolności jako szczególna przesłanka stosowania tymczasowego aresztowania' [The likelihood of a severe penalty as a specific ground for applying pre-trial detention]. W P. Turek (red.) *Przewlekłość tymczasowego aresztowania w Polsce w świetle europejskich standardów ochrony praw* [Excessive length of pre-trial detention in Poland in the light of European standards of protection of rights]. Warszawa: Wolters Kluwer, Prokuratura Generalna, s. 104–136.
- Woźniak A. (2013). 'Glosa do uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2012 r., sygn. akt I KZP 18/11' [Glossary to the resolution of the Supreme Court of 19 January 2012, I KZP 18/11]. *Orzecznictwo Sądów Polskich* 6, s. 462–466.
- Zawiślan K. (2014). 'Dozór elektroniczny: izolacja czy iluzja?' [Electronic monitoring: isolation or illusion?]. *Państwo i Społeczeństwo* 4, s. 11–23. Dostęp online: https://repozytorium.ka.edu.pl/bitstream/handle/11315/25016/Zawi%C5%9Blan_Dozor_elektroniczny_izolacja_czy_iluzja_2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y [28.12.2021].
- Zawistowski D. (2016). 'Niezależność sądów i niezawisłość sędziów z perspektywy prawa Unii Europejskiej' [Independence of the courts and judicial independence

- from the European Union law perspective]. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* 2, s. 7–13. Dostęp online: <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/rpeis/article/download/5834/5900/> [28.12.2021].
- Zgołiński I. (2008). 'Podstawowe problemy polskiej instytucji aresztu tymczasowego' [Basic problems of the Polish institution of pre-trial detention]. *Państwo i Prawo* 8, s. 66–76.
- Zoll A. (red.) (2012). *Kodeks karny. Część ogólna. T. I. Komentarz do art. 1–116 k.k.* [The Penal Code. General part. Vol. I. Commentary to Art. 1–116]. Warszawa: Wolters Kluwer.

Źródła internetowe

- Centralny Zarząd Służby Więziennej [CZSW] (2021). Roczna informacja statystyczna [Annual statistical information], Sw.gov.pl. Dostęp online: <https://sw.gov.pl/assets/19/51/61/a542f3464c6b93a4771c38eac7813b2b3aaee79c.pdf> [31.12.2021].
- Dziekański P. (2021). *Odstraszanie karą nie jest skutecznym rozwiązaniem* [Dissuasive punishment is not an effective solution], Prawo.pl. Dostęp online: <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/nowelizacja-kodeksu-karnego-opiniaadwokata-pawla-dziekanskiego,511734.html> [31.12.2021].
- Eurostat (b.d.). *Recorded offences by offence category – police data*, Ec.europa.eu. Dostęp online: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/crim_off_cat/default/table?lang=en [26.12.2021].
- GUS (2021). *Osadzeni w zakładach karnych i aresztach śledczych* [Imprisoned in remand centres or prisons], Stat.gov.pl. Dostęp online: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/wymiar-sprawiedliwosci/wymiar-sprawiedliwosci/osadzeni-w-zakladach-karnych-i-aresztach-sledczych,2,1.html> [30.12.2021].
- Policja (b.d.). *Wybrane statystyki* [Selected statistics], Statystyka.policja.pl. Dostęp online: <https://www.statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki> [26.12.2021].
- Szymaniak P. (2020). *Jak poprawić przepisy o tymczasowym aresztowaniu. „Sanki” używane za często* [How to improve the provisions on pre-trial detention. 'Sled' used too often]. *Dziennik Gazeta Prawna*. Dostęp online: <https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/1489780,tymczasowe-aresztowanie-naduzywanieprzepisow-prawo-karne.html> [30.12.2021].

Akty prawne

- Ustawa z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2016 r., poz. 437 [The Act of 11 March 2016 amending the Act – Code of Criminal Procedure and certain other acts, Journal of Laws of 2016, item 437].
- Ustawa z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2013 r., poz. 1247 [The Act of 27 September 2013 amending the Act – Code of Criminal Procedure and certain other acts, Journal of Laws of 2013, item 1247].

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 534. [Code of Criminal Procedure of 6 June 1997, Journal of Laws of 2021, item 534].

Dokumenty urzędowe

RPO (2021). Opinia Rzecznika Praw Obywatelskich do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw [Opinion of Ombudsman to the government bill amending the Act - Penal Code and certain other acts], II.510.1043.2021.PZ, Bip.brpo.gov.pl. Dostęp online: https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2021-10/Do_MS_Kodeks_karny_opinia_30.09.2021.pdf [16.12.2021].

Sejm (2012). Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny i niektórych innych ustaw, Uzasadnienie [The government bill to amend the Code of Criminal Procedure, the Penal Code and some other legal acts, Justification]. Druk sejmowy nr 870. Dostęp online: <https://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/0/96832B0ED113D8FBC1257AB4004F3B04/%24File/870-uzasadnienie.doc> [31.12.2021].

Orzecnictwo

ETPC (1968). Wyrok z dnia 27 czerwca 1968 r., 1936/63, Neumeister przeciwko Austrii, LEX 80790.

SA w Katowicach (2007). Wyrok z dnia 18 maja 2007 r., II AKz 290/07, LEX 312549.

SA w Krakowie (2016). Wyrok z dnia 5 maja 2016 r., II AKz 151/16, LEX 2031143.

SA w Lublinie (2006). Wyrok z dnia 7 czerwca 2006 r., II AKp 19/06, LEX 192836.

SA w Łodzi (1996). Wyrok z dnia 15 października 1996 r., II AKz 378/96, LEX 257375.

SA w Szczecinie (2020). Wyrok z dnia 17 czerwca 2020 r., II AKz 327/20, LEX 3041096.

SA we Wrocławiu (2005). Orzeczenie z dnia 19 października 2005 r., II Akz 453/05, LEX 176179.

SN (2012). Wyrok z dnia 19 stycznia 2012 r., I KZP 18/11, LEX 1102081.

TK (2008). Wyrok z dnia 22 lipca 2008 r., K 24/07, LEX 402809.